

ניגוב כמים הראשונים, וכתב המג"א דטעמא משום מיאוס, וצ"ע דהמחבר לית ליה טעמא דמיאוס וכנ"ל.

(קובץ קול התורה קובץ מ"ט ע' לה)

★★

בגמ': כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף נכשל באשת איש.

בישמוח ישראל (לפרשת משפטים) כותב שמאמר זה מרומז בתורה בפסוק: "ולא תעלה במעלות" (שמות, כ, כג) - היינו גאווה, "אשר לא תגלה ערותך עליו" עכד"ק.

★★

בגמ': כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד ע"ז, ור' יוחנן דידיה אמר כאילו כפר בעיקר וכו', ר' חמא בר חנינא אמר כאילו בא על העריות.

ביש"ה, הקדוש (בפרשת עקב) כותב: מאמר זה מדבר אפילו בת"ח, הלומד ומקיים מצות התורה אלא שיש לו פניות בלימודו, למשל שאחרים ידעו על גדולתו ותורתו כי אז הרי הוא עובד בשיתוף, לא רק לשם ה' אלא גם לשם אנשים, ושיתוף הרי זה ע"ז. ור' יוחנן דידיה אמר "כאילו כפר בעיקר" כי בסופו של דבר יעשב הטפל עיקר, ורוב מעשיו יהיו עבור בני אדם לשם ולתפארת.

ור' חמא בר חנינא אמר כאילו בא על העריות, כיון שהוא מתכוין ליהנות מן המצוה, לא לשם שמים, וחז"ל אמרו בר"ה (דף כ"ה ע"א) מצות לאו ליהנות ניתנו, ומכיון שהוא נהנה מדבר האסור לו ה"ז "כאילו בא על העריות".

בנועם מגדים לפרשת שלח כותב, דהנה אמרו חז"ל (בר"ר, ח, ח) - "נעשה אדם וגו'" למוד מבוראך כיון שבא לברוא את האדם נמלך במלאכי השרת, היינו שהגדול יטול רשות מן הקטן ממנו. ואילו המתגאה ואינו מפרש פסוק זה כדעת חז"ל, הרי נאלץ לפרשו כדעת המינים "נעשה אדם" ח"ו לשון שיתוף, והרי הוא כאילו עובד ע"ז.

★★

בגמ': מאי דכתיב תועבת ד' כל גבה לב יד ליד לא ינקה אמר רב כל מי שיש בו גסות הרוח אפי'

הקנהו להקב"ה שם מים וארץ כאברהם וכו', דבי רב שי"א אמרי אפילו קבל תורה כמשה כו', ר' יוחנן אמר אפילו עושה צדקה בסתר כו'.

וצ"ב אמאי נקטו דוקא הנך תלתא מילי כאברהם אבינו וכמשה רבינו והעושה צדקה בסתר.

ותירין בפרשת דרכים (ריש דרוש ששה עשר) על פי מה שאחז"ל (חולין כ"ט ע"א) אין העולם מתקיים אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו כו'. ולכן סלקא דעתך אמינא דכל מה שנתעב ונאלח מדת הגאווה, הוא רק מחמת שע"י הענוה הוא מקיים את העולם, אבל אם יש לו מעלות אחרות שמקיימות את העולם, אינו נדחה מפני גאותו, קמ"ל.

ל"זה אמר אפילו הקנה להקב"ה שמים וארץ כאברהם, שדרשו חז"ל (ב"ר פ"ב סי' ח') אלה תולדות מים וארץ בהבראם, אותיות באברהם, שבזכותו נברא שמים וארץ, וכ"ש שהם קיימים על ידו, מ"מ אם יש בו מדת הגאווה הרי הוא נתעב ונדחה.

וכן אמר עוד שאפי' הוא כמרע"ה, שאמרו חז"ל (ב"ר א' ד') העולם ומלואו נבראו בשביל משה שנאמר בראשית ברא וגו' וכתוב התם גבי משה וירא ראשית לו. נמצא שבזכותו של משה קיום העולם, ומ"מ מי שיש בו מדת הגאווה הרי הוא לא ינקה.

ותו אמר שאע"פ שעושה צדקה בסתר שאחז"ל (ילקוט תהלים תת"מ) שאין העולם מתקיים אלא בזכות הצדקה שנאמר והיכון בחסד כסא ואומר השמים כסאי. וא"כ הייתי אומר שמי שהוא שלם במדת הצדקה ועליו עומד העולם, תו לא נצרך למעלת הענוה שבשבילה יקיים העולם, קמ"ל דלא.

ושלשת אמוראים אלו שלשתם לדבר אחד נתכוונו, שמדת הגאווה מצד עצמה מאוסה היא בעיני ד'.

ועיי"ש מה שהאריך טובא בדברים ערבים בסוגיין.

דף ה' ע"א

בגמ': אזהרה לגסי הרוח מנין וכו' ורם לבבך ושכחת וכתוב השמר לך פן תשכח את ה"א וכו'.

הנה הרמב"ן בפירושו עה"ת עה"פ (דברים יח, כ) לבלתו רום לבבו מאחיו כתב וז"ל, נרמז בכאן בתורה איסור